

Arbeidsverhoudingen in Zwitserland

Met veel interesse hebben we het artikel over de Zwitserse arbeidsverhoudingen van drs. A. J. Poelman in *ESB* van 31 oktober 1979 gelezen. Het is een duidelijk en goed geschreven overzicht geworden. Niettemin veroorloven wij ons enige kanttekeningen te plaatsen m.b.t. enkele feiten in het artikel:

- op blz. 1125 schrijft de heer Poelman dat er 30.000 handtekeningen nodig zijn om tot een volksstemming te komen en bij het initiatief 50.000. Deze aantallen (aantal handtekeningen van de stemgerechtigde Zwitsers) werden tijdens een volksstemming dd. 25 september 1979 evenwel verhoogd; voor het referendum zijn er nu 50.000 handtekeningen nodig en voor het initiatief 100.000;
- op blz. 1126 staat, dat de stadkantons Zürich, Bern enz. zijn. Zürich en Bern zijn geen stadkantons. Er is slechts een stadkanton: Basel-Stadt.;
- op blz. 1128 schrijft de heer Poelman dat er 250.000 buitenlandse arbeiders over de grens zijn gezet. Dit is niet juist! In Zwitserland kent men namelijk drie verschillende categorieën werkende buitenlanders:
 - de zogeheten *Grenzgänger*: dit zijn buitenlanders, die in het buitenland wonen, maar dagelijks over de grens komen om in de grensregio te werken bij Zwitserse ondernemingen. Deze groep is niet over de grens gezet, zij hebben misschien alleen hun arbeidsplaats verloren;
 - de zogeheten *Saisonniers*: dit zijn buitenlanders, die een werkvergunning krijgen voor een bepaalde periode in een seizoenafhankelijke branche, zoals b.v. de toeristenindustrie en de bouw. Deze groep is door de conjuncturele omstandigheden de werkvergunning niet verlengd. Ook indien zij

ontslagen werden, konden zij voor de tijd dat hun werkvergunning liep, in Zwitserland blijven. Ze zijn er dus niet „uitgezet”, maar moesten na afloop van hun contract het land verlaten; — de zogeheten *Jahresaufenthalter* (Permit B): dit zijn buitenlanders welke niet op een beperkte vergunning, b.v. „Saison” zijn binnengekomen, maar een werkcontract aangaan van een jaar. Indien deze buitenlanders langer dan 10 jaar in Zwitserland werken, krijgen zij een zogeheten „Niederlassungsbewilligung” (Permit C), waardoor zij (op de arbeidsmarkt) gelijkgesteld worden met de Zwitser. (Voor sommige landen geldt 5 jaar, zoals ook voor Nederlanders.) Diegenen, die een dergelijk „Permit C” hebben mogen hier blijven; diegenen die een „Permit B” bezitten, hebben de kans dat zij, na afloop van het contract en indien zij geen werk hebben, het land moeten verlaten. Zij hebben dus indien zij tijdens het contract, om welke redenen dan ook, ontslagen worden, nog steeds de gelegenheid tot het einde van het contract ander werk te zoeken. Ook hier dus geen sprake van het „er uitzetten”. Men gaat er in Zwitserland wel vanuit, gedeeltelijk ook vanwege het zeer grote aantal buitenlanders (groter dan in welk ander Europees land), dat diegene die het Zwitsers burgerrecht bezit, ook een recht heeft op werk, eerder dan een buitenlander.

W. van der Voort*

Naschrift

Op 9 juli 1974 werd een nieuwe verordening van kracht met als oogmerk

het aantal buitenlandse arbeiders te beperken. Formeel was het doel: stabilisering van het aantal buitenlanders, dat in Zwitserland woonde. In de nieuwe verordening werden nu ook werknemers uit de gezondheids-, opvoedings- en onderwijsdiensten betrokken bij het vaststellen van een plafond (maximum aantal buitenlandse arbeiders in een branche) 1). Op het congres van Der Schweizerische Gewerkschaftsbund in 1974 werd namens de minister (Bundesrat) H. P. Tschudi verzekerd dat ook na aanneming van het verdrag met de EG over vrijhandelszones ten minste aan een stabilisering van de buitenlandse bevolking zou worden vastgehouden. Daarbij klonk duidelijk door, dat hierbij werd uitgegaan van beperking van het aantal buitenlandse werknemers 2). Op 9 juli 1975 werd weer een nieuwe verordening van kracht, die vermindering van het aantal buitenlanders inhield 3).

Hoe werd de doelstelling van een vermindering van het aantal buitenlandse arbeidskrachten bereikt? Vakcollega's verstrekten mij de volgende inlichtingen. Het is regelmatig voorgekomen, dat een buitenlander een aantal jaren met een jaarvergunning in Zwitserland werkte en hem na afloop van zijn vergunning geen toestemming tot verlenging werd verleend, ook als de werkgever nog werk voor hem had. Wordt een werknemer om economische redenen ontslagen, terwijl de termijn waarvoor vergunning werd verleend nog niet was verstreden, en kon hij bij een ander bedrijf werk krijgen, dan kreeg de werkgever vaak geen toestemming de buitenlander aan te nemen. Ook voor seizoenarbeiders, die soms jaren voor het seizoen, b.v. in de horecasector, bij dezelfde werkgever in dienst traden, werd dezelfde richtlijn gevolgd.

Het aantal grensarbeiders verminderde niet zo drastisch, zoals uit onderstaande tabel blijkt (werknemers in dienst van internationale organisaties zijn buiten beschouwing gelaten).

Omdat in mijn artikel is uitgegaan van jaargemiddelden en in de tabel van maandgemiddelden, stemmen de getallen niet geheel overeen. Het verschil in de afname van het totaal aantal van 6.400 werknemers doet aan het principe evenwel niets af.

Wellicht is in mijn artikel de indruk gewekt, dat in 1974 250.000 werknemers over de grens zijn „gezet”; dit is echter gebeurd over een periode van drie jaren. Ook moet de lezer niet denken dat de buitenlanders door de politie in de kraag zijn gegrepen. Wie in Zwitserland als

Tabel

	Niedergelassene	Jahresaufenthalter	Saisonniers	Grenzgänger	Totaal
Aug. 1973 a)	273.000	322.500	193.800	104.600	893.900
Aug. 1977 b)	329.800	170.100	67.300	83.100	650.300
	+ 56.800	- 152.400	- 126.500	- 21.500	- 243.600

a) *Statistisches Jahrbuch*, 1974.
b) *Wirtschaftsspiegel*, december 1978, nr. 12.

* Directeur Handelskamer Nederland-Zwitserland te Zürich.

1) Lage und Probleme der Schweizerischen Wirtschaft, Bericht der Expertengruppe *Wirtschaftslage*, blz. 386.

2) SGB, *Tätigkeitsbericht*, 1972, 1973, 1974.

3) Bericht der Expertengruppe, *Wirtschaftslage*, blz. 388.

buitenlander zonder werk kwam, kreeg geen uitkering en moest er uit eigen beweging wel voor zorgen, dat hij het land verliet.

De situatie is nu anders. Op grond van de nieuwe werkloosheidswet krijgen ook buitenlanders een werkloosheidsuitkering gedurende 180 dagen, althans als zij lang genoeg in Zwitserland hebben gewerkt. De uitkering wordt in Zwitserland uitgekeerd, waarbij de betaling aan de grensarbeiders een probleem oplevert. Zwitserse vakgenoten zijn ervan overtuigd, dat een herhaling van de houding tegenover de buitenlandse werknemers zoals in de periode 1974-1977 zich niet meer zal herhalen.

Wat betreft de andere kanttekeningen nog het volgende. Nadat ik het artikel had geschreven, zijn de aantallen handtekeningen, benodigd voor een volkstemming, verhoogd. Voor de indeling van de kantons ben ik kennelijk op een dwaalspoor gekomen.

A. J. Poelman